

STADSWANDELING WIJK BIJ DUURSTEDEN

samengesteld door Ria Vonk

ZA12
ZO13
SEPT
2026

Stadswandeling langs de opengestelde woonhuizen in de binnenstad. De rondwandeling door het zuidoostelijk deel van de middeleeuwse stad begint en eindigt in de Oeverstraat bij de voorvleugel van het gasthuis (nr. 1). Er doen dit jaar vier nieuwe panden mee: de kelders van Dijkstraat 8 (nr. 3), Amstelvijk in de Muntstraat (nr. 7) en de twee woonhuizen Muntstraat 21 en 23 uit 1844 (nrs. 8 en 9). Doorgaans is maar een deel van het pand opengesteld in verband met de persoonlijke levenssfeer van de bewoners. In de meeste panden is extra informatie aanwezig en/of iemand die iets kan vertellen.

Let op: de opengestelde woonhuizen in de gemeente Wijk bij Duurstede zijn **uitsluitend op zaterdag** te bezoeken.

1 Oeverstraat 21

Tussen 1400 en 1970 werden in het monumentale gebouwencomplex van het Sint-Ewoud- en Elisabethgasthuis vooral ouderen verzorgd. Bij een grote restauratie in de periode 1972-1974 werd het gebouw in tweeën gesplitst en werden de latere aanbouwen afgebroken, met uitzondering van het huidige Oeverstraat 21b. De achtervleugel met de grote tuin vormt sindsdien een apart woonhuis (Walplantsoen 24). Het hoofdgebouw aan de Oeverstraat bestaat uit een vleugel van twee bouwlagen met een laat-15e-eeuwse kap en balklagen met sleutelstukken uit dezelfde tijd, maar ook uit de 17^e eeuw. Deze hoofdvleugel ligt terug ten opzichte van de rooilijn, achter een hek. Verder zijn er een kapel en een zij- of noordvleugel, beide voorzien van een vroeg-16^e-eeuws houten tongewelf.

2 Oeverstraat 16

Sinds ongeveer 1644 zijn het smalle linkerhuis en het brede rechterhuis samengevoegd. In de periode 1978-1982 werd het vervallen pand, dat geen monumentenstatus had, ingrijpend gerestaureerd tot woon- en winkelhuis. Daarbij werd het nodige gereconstrueerd, zoals de kelder met opkamer rechtsachter. Het meest authentiek zijn nog de kelder met tongewelf in het linker voorhuis, delen van de balklagen en de kap, én de joods-christelijke ster in de stenen winkelvloer. Die herinnert aan de familie Hijmans, die hier van 1829 tot 1893 woonde en een manufacturenwinkel had.

3 Dijkstraat 8 (kelders)

De vierkante kelder van 7 bij 7 meter, met in het midden een pijler met afgeplatte hoeken waarop de gewelven samenkomen, is een van de weinige kelders in Wijk die nog rechtstreeks vanaf de straat toegankelijk is. De kelder lijkt sterk op die van Markt 11 en zou eveneens uit het laatste kwart van de 15e eeuw kunnen dateren. Aan de achterzijde bevindt zich een smalle, deels met puin volgestorte waterkelder, met tegen de wanden dezelfde 17e-eeuwse geglazuurde bruine estrikken als in de grote vierkante kelder. Onder het achterhuis ligt bovendien nog een

derde laatmiddeleeuwse kelder met een tongewelf zonder steekappen. Vanaf 1525 komt het pand Dijkstraat 8 in de bronnen voor als herberg De Hulk. Bijzonder is een in de grote kelder hergebruikt bouwfragment: een deel van een terracotta fries met laatgotische versieringen en Maria met het kind Jezus.

4 Nieuwstraat 23

Dit pand is vermoedelijk rond 1750 als pakhuis gebouwd. In 1813 kocht het waterschap het om er een hoofddijkmagazijn van te maken. Hier werden noodmaterialen voor dijkbewaking en dijkherstel opgeslagen. In 1973 stootte het Hoogheemraadschap het pand af. Nadat de weduwe Anna Maria Bernards-Geerlings uit Herwijnen het magazijn met erf in 1978 had gekocht, verbouwde zij het tot woonhuis, atelier en galerie. Zowel in het interieur als aan de buitenzijde zijn nog veel oorspronkelijke onderdelen bewaard gebleven.

5 Lekdijk Oost 2

Kort na 1832 verkocht het waterschap de dijkgrond tussen de Vrouwenpoort en de duikersluis op de overgang van de Rijn naar de Lek. Daardoor mocht voor het eerst worden gebouwd in de waterkerende dijk. Het is om meerdere redenen een bijzondere plek. Het langgerekte pand is waarschijnlijk rond 1845 gebouwd als schuur of pakhuis. Tussen 1905 en 1969 werd het voor de opslag en verkoop van kolen gebruikt door Cornelis Rotman en later door vader en zoon Dikker. Nadat het tijdperk van de kolen voorbij was, verbouwde kunstschilder Willem van de Hulst het verwaarloosde pand in 1974-1975 tot woonhuis met atelier en expositieruimte. Bijzonder zijn de verschillende niveaus en de doorbraak door de middeleeuwse stadsmuur, waarvan binnenshuis nog grote delen zichtbaar zijn.

6 Lekdijk Oost 5

Dit meest linkse huis van het rijtje dat na 1832 in het dijklichaam, tegen en deels over de stadsmuur mocht worden gebouwd, is vooral bekend geworden als Café Bellevue van Anna Udo-Moll. Deze bijna honderdjarige zwaaide er vanaf kort na haar huwelijk in 1901 tot aan haar overlijden in 1972 de scepter. Opzij, onder de veranda, ligt een grote tuin met een doorgang in de stadsmuur. De huidige bewoner is bezig met een ingrijpende verbouwing van het pand, dat uit drie bouwlagen bestaat.

7 Muntstraat 42 (Amstelveen)

De herkomst van de naam Amstelveen, die de voorgevel siert, is nog altijd onduidelijk. Het meest voor de hand ligt een relatie met Agnes Ploos van Amstel (1662-1710), die was getrouwd met Jacob van Sandick. Het huis, dat door oorlog en storm in de jaren 1672-1674 was vervallen, moet kort daarna zijn herbouwd en kreeg toen mogelijk zijn naam.

In de opkamer (keuken) bevinden zich nog balken met 17e-eeuwse sleutelstukken en in de middengang linksachter een fonteintje uit die tijd. De gewelfkelder onder het linkerachterhuis kan heel goed afkomstig zijn van het oude huis. Of dat ook geldt voor de hergebruikte, ruw behakte balken in de voorkamer rechts, weten we niet.

Deze balken zaten tot voor kort verborgen onder een stucplafond en waren in deze vorm zeker niet bedoeld om gezien te worden door de doorgaans sjieke bewoners van het pand, met zijn grote tuin aan de Mazijsk.

8 Muntstraat 23

Het grote middenhuis is, samen met de beide één travee smallere zij- of vleugelhuizen, in de jaren 1844-1846 gebouwd naar een ontwerp van de Utrechtse architect Nicolaas Johannes Kamperdijk. Opdrachtgever was de puissant rijke Henricus Jacobus van Mariënhoff, notaris en burgemeester van Wijk bij Duurstede, die zelf aan de overkant van de Muntstraat woonde. Via zijn schoonzoon en opvolger kwamen de drie huizen in bezit van de familie Van Heyst, die ze tot 1951 verhuurde. Het huis is onlangs prachtig gerestaureerd en bevat nog veel oorspronkelijke onderdelen.

9 Muntstraat 21

Het linkerzijhuis van de drie statige woonhuizen uit 1844-1846 is bij Wijkenaren vooral bekend uit de tijd dat er een café en jongerencentrum zaten (1941-1985). De uitbouw en trap in de steeg dateren uit deze jaren van verval voor het pand. Van het oorspronkelijke interieur was weinig meer over toen Muntstraat 21 in 1986 weer een woonhuis met kantoor op de zolderverdieping werd.

10 Peperstraat 39A (tearoom en winkel)

Dit uit twee panden samengestelde huis, met zijn zadeldak evenwijdig aan de straat, deelt met het buurhuis (nr. 41) een zijmuur waarboven een 16e-eeuwse brandwerende trapgevel uitsteekt. De twee panden werden rond 1800 samengevoegd. In 1987 liet eigenaar Peter Stigter het op instorten staande pand restaureren. Beneden kwamen toen twee winkels en boven twee appartementen. De kelder, balklagen en kap bevatten deels nog oorspronkelijke 16e- en 17e-eeuwse onderdelen.

11 Oeverstraat 9

De grote winkelruit en de garagedeur in het rechterbuurhuis zijn in 1968 en 1970 aangebracht voor het laatste supermarkttje dat in de binnenstad zat. In 1912 was het smalle nr. 11 al bij het bredere nr. 9 getrokken. Oorspronkelijk gaat het om twee panden, die vanaf het begin van de 17e eeuw in de bronnen voorkomen. De bouwsporen zijn echter ten minste een eeuw ouder: de kaarsnissen in de kelder en de sleutelstukken van enkele balken hebben een laatgotische vorm. Bovendien heeft het voorhuis nog een oude eikenhouten kap.

12 Oeverstraat 11

Door in 1970 op de begane grond een garage te maken, ging veel van de charme van dit voorheen zelfstandige, kleine pand verloren. Een foto uit 1962 laat zien hoe de voorgevels van het woon-winkelhuis nr. 9 en het woonhuis nr. 11 er toen nog uitzagen. De 16e-eeuwse getrapte scheidingmuren bleven behouden, net als de grote gewelfkelder onder het voorhuis, waarin wel het nodige puin is gestort. Of de woonverdieping en de hoge kap ook nog monumentale onderdelen bevatten, moet nog blijken.

13 Oeverstraat 13

De grote inrijpoort in het midden dateert vrijwel zeker uit 1910, toen weduwe Anna van Mariënhoff-Van der Veer het pand liet herbouwen en er een magazijn, wachtkamer en desinfectieruimte in liet aanbrengen. Zij liet het later na aan het Wijkse gasthuis, dat in 1910 al 840 m² van het 1.100 m² grote achtererf had gekocht om de gasthuistuin te vergroten. Later waren hier het Groene Kruis en de wijkverpleegster gevestigd. Het huidige woonhuis bevat nog verschillende 16e-eeuwse bouwonderdelen, waaronder een zijmuur met trapgevel aan de linkerzijde, een kelder rechtsachter en balklagen.

Tekst: Ria Vonk.

Foto's: Hans Dirksen, Winfried Leeman, RAZU en RCE.

De openingstijden zijn zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur, tenzij anders gegeven. Kijk voor de meest recente informatie op de website van Open Monumentendag Wijk bij Duurstede.